

(1) લીંબુમાં કોપ રેગ્યુલેશન જણાવો

જવાબ : લીંબુના પાકમાં બહારની માવજત આપવાથી વધારે ઉત્પાદન મેળવી શકાય છે. લીંબુના પાકમાં જો કોઈ ખાસ સમયે વિશેષ માવજત આપવામાં ના આવે તો આખા વર્ષ દરમ્યાન વત્તા-ઓછા પ્રમાણમાં ફૂલો આવીને ફળ મળ્યા કરે છે પરંતુ મુખ્યત્વે ફૂલ અને ફળ આ કોઠામાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે આવે છે. ફૂલ આવવાનો સમય ફળ મળવાનો સમય આખા વર્ષના કુલ ઉત્પાદનના કેટલા ટકા ફળ મળે છે જાન્યુઆરી-ફેબ્રુઆરી જુલાઈ થી સપ્ટેમ્બર(ચોમાસુ) ૬૦ મે-જૂન ઓક્ટોબર થી જાન્યુઆરી(શિયાળો) ૩૦ ઓક્ટોબર-નવેમ્બર ફેબ્રુઆરી થી મે (ઉનાળો) ૧૦ આમ ઉનાળા દરમ્યાન ફક્ત ૧૦ ટકા જેટલા જ ફળો મળે છે. ઉનાળામાં લીંબુની માંગ વધુ હોય છે અને બજારભાવ પણ ઉંચા રહે છે. આની સામે ચોમાસા દરમ્યાન પુષ્કળ ઉત્પાદન મળે છે ત્યારે બજારભાવ ઓછા મળે છે. આવા સંજોગોમાં જો લીંબુના પાકને ફૂલો આવવાના સમયમાં ફેરફાર કરી ઉનાળાના સમય દરમ્યાન વધારે ઉત્પાદન મેળવી શકાય તો લીંબુની ખેતી વધારે નફાકારક બનાવી શકાય.આવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરવા માટે ઓક્ટોબર-નવેમ્બર માસમાં વધુ ફૂલો લાવવા જરૂરી છે. આ માટે ચોમાસું પુરું થયા બાદ વાડીને ખેડી ગોડી નાખવી અને જમીનને ૨૦ દિવસ સુધી તપવા દેવી. સૂકી અને રોગિષ્ઠ ડાળીઓ કાપી દૂર કરવી અને બોર્ડોમિશ્રણનો છંટકાવ કરવો. વીસ દિવસ બાદ ભલામણ પ્રમાણે ખાતરો આપી હળવું પિયત આપવું જેથી ફૂલો આવવાની શરૂઆત થશે. ઘણી વખત આવી માવજત આપ્યા બાદ વધારે વનસ્પતિક વૃદ્ધિ થવાથી ફૂલો આવતા નથી. આવા સંજોગોમાં ૧૦ પી.પી.એમ., ૨,૪-ડી અથવા ૫૦ પી.પી.એમ., એન.એ.એ. નો ૧ ટકા યુરિયાના દ્રાવણ સાથે છંટકાવ કરવો. વધુમાં લીંબુના ફળો બરાબર બેસી ગયા બાદ ૨ ટકા યુરિયા સાથે ૨૦ પી.પી.એમ. એન.એ.એ.ના ૧ થી ૨ છંટકાવ કરવાથી ફળનું ખરણ ઘટે છે અને ફળના કદ અને વજનમાં વધારો થાય છે. લીંબુના પાકમાં ઉનાળામાં વધારે ફળો લેવા ફૂલ આવવાના સમયમાં ફેરફાર કરવા આણંદ કેન્દ્ર ખાતે થયેલ સંશોધનના પરિણામો દર્શાવે છે કે ફૂલના સમયમાં ફેરફાર થયેલ નથી પરંતુ પુખ્ત વયના ઝાડને ૨ ગ્રામ કલ્ટર (ક્રિયાશીલ) ઓક્ટોબર માસમાં થડ થી ૩૦ સે.મી. દૂર આપવાથી ઉત્પાદનમાં (૩૫.૩૮ ટન/હેક્ટર) વધારો થાય છે.જ્યારે ફળ સંશોધન કેન્દ્ર દહેગામની ભલામણ પ્રમાણે સપ્ટેમ્બર- ઓક્ટોબર માસમાં ૫૦૦ પી.પી.એમ. સાયકોસેલના ૧૫ દિવસના અંતરે બે છંટકાવ કરવાથી લીંબુના ફળ ૨૦ દિવસ વહેલા તૈયાર થાય છે.

(2) લીંબુના ફળ ઘણી વાર ફાટી જાય છે તેનું નિયંત્રણ કેમ કરવું?

જવાબ :

પાણી નિયમીત આપવું તેમજ ૧૦ લીટર પાણીમાં ૨૦ થી ૩૦ ગ્રામ બોરેક્ષા પાઉડર ઓગાળી છંટકાવ કરવો.

(3) લીંબુડીમાં બળીયા ટપકાં વિશે માહિતી જણાવશો?

જવાબ :

પાન, ડાળી અને ફળ પર કચ્છાઈ રંગના ઉપસી ગયેલા ડાઘ જોવા મળે છે. સમય જતા ડાઘની સંખ્યા અને કદ વધતા જાય છે. આવા ડાઘથી ફળની ગુણવત્તામાં ઘટાડો થાય છે.

નિયંત્રણ : નવેમ્બર / ડિસેમ્બર માસમાં શક્ય તેટલી રોગિષ્ટ ડાળીઓ કાપી નાંખી ૧૦:૫:૧૦૦ના પ્રમાણપનું બોર્ડો મિશ્રણ અથવા કોપર ઓક્સીકલોરાઈડ ૫૦% વે.પા. ૪૦ ગ્રામ દવા ૧૦ લિટર પાણીમાં ઓગાળી છોડનો દરેક ભાગ પલળી જાય તે રીતે છંટકાવ કરવો. બીજો છંટકાવ ફેબ્રુઆરી-માર્ચમાં કરવો. ત્રીજો છંટકાવ ચોમાસુ બેસતા પહેલા જુન મહિનામાં પહેલા પખવાડિયામાં અને ચોથો છંટકાવ જુલાઈ ઓગષ્ટમાં કરવો.

(4) લીંબુના ટપકા, ગુંદરીયા તથા ડાયબેક માટે શું કરવું જોઈએ ?

જવાબ :

- આ માટે નીચે મુજબની માવજત વર્ષમાં ત્રણ વખત એટલે કે ચોમાસા પહેલા, ઓગષ્ટમાં અને ડિસેમ્બરમાં આપવી.
 - લીંબુના મુખ્ય થડ પર બોર્ડો પેસ્ટ લગાવવી.
 - થડની આજુબાજુ ખામણ કરી રીડોમીલ એમ ઝેડ અથવા ફોઝેટાઈલ ૧૨ ગ્રામ દવા ૫. લીટર પાણીમાં ઓગાળી ઝાડ દીઠ આપવી.
 - સ્ટ્રેપ્ટોમાઈસીન સલ્ફેટ દવા ૧૦૦ પીપીએમ---કોપર ઓક્સીકલોરાઈડ ૦.૨ ટકાનો મિશ્ર છંટકાવ કરવો.

(5) લીંબુના પાનમાં સફેદ લીસોટા જોવા મળે અને પાન સુકાઈને ખરી જાય છે તો તેનું નિયંત્રણ કેમ કરવું ?

જવાબ :

આ જીવાતના નિયંત્રણ માટે ખાસ કરીને નર્સરીમાં રોપા પર તેમજ બગીચામાં લીંબુના ઝાડ પર ફોસ્ફામીડોન ૩ મિ.લિ. અથવા ડાયમોથીએટ ૧૦ મિ.લિ. અથવા મીથાઈલ-ઓ-ડીમેટોન ૧૦ મિ.લિ. દવા પૈકી કોઈ પણ એક દવાનો છંટકાવ ૧૦ લિટર પાણીમાં ભેળવીને જ્યારે જ્યારે ઉપદ્રવ જણાય ત્યારે દર ૧૫ દિવસના અંતરે કરવાથી આ જીવાતનું અસરકારણ નિયંત્રણ મળે છે. લીમડા અથવા નફફટીયાના પાનના ૧૦% દ્રાવણનો છંટકાવ કરવો.